

Küsimusi ja vastuseid Jääkeldri algatuse kohta

Mis see Kadrioru Jääkeldri algatus üldse on?

21. novembril 2012 kutsus president Toomas Hendrik Ilves Kadriorus paiknevasse vanasse Jääkeldri hoonesse kokku vabakonna ja erakondade esindajate, kultuuritegelaste ja poliitikateadlaste koosoleku. Seal otsustati, et kevadeks, eeldatavasti märtsi lõpuks töötatakse rahva ühisloominguna välja ettepanekud demokraatia edendamiseks ning esitatakse need siis Riigikogule. Protsessi korraldamine anti ülesandeks Sihtasutusele Eesti Koostöö Kogu (www.kogu.ee).

Mis oli sellise algatuse ajend?

Viimasel poolel aastal, tegelikult juba aastaid, on Eesti ühiskond arutlenud selle üle, kas ligi 20 aastat tagasi paika pandud valimissüsteem, erakondade tegevusele kehtestatud reeglid ja kodanike võimalused poliitikas valimistevahelisel ajal osaleda vastavad demokraatliku ühiskonna vajadustele. Rahvale teeb muret poliitikute suhtlemise stiil ja vorm. Samuti ei olda rahul viisiga, kuidas valitsus, parlamendipoliitikud ja erakonnad oma tegevust ja otsuseid põhjendavad. Sel kevadel raputas ühiskonda tõsine kahtlus, et parteidele tehtud annetuste tegelikud allikad ei pruugi alati teada olla. Rahulolematuse üheks kõnekaimaks väljundiks sai novembris avalikustatud manifest Harta 12. Riigijuhtimise süsteemi värskendamiseks on tehtud kümneid ettepanekuid. On aeg arutelud kokku võtta ning tegudeni jõuda, see tähendab hakata seadusi muutma.

Mis teemadel saab ettepanekuid esitada?

Lühidalt kokku võttes hõlmavad need viit valdkonda: 1) valimissüsteem, 2) erakondade töö korraldus, sealhulgas parteide sisedemokraatia, 3) erakondades ja laiemalt poliitikas liikuv raha

ning selle annetamise, aruandluse ja kontrollimise viisid, 4) kodanike võimalus osaleda poliitika kujundamises valimistevahelisel ajal, 5) avaliku sektori ametikohtade seotus parteidega.

Millal saab hakata ettepanekuid tegema?

Loodav ühisloomeplatvorm hakkab tööle jaanuaris 2013. Tavaposti ja e-kirja teel saab ettepanekuid saata juba praegu Eesti Koostöö Kogu postiaadressile Roheline aas 5, 10150 Tallinn ja info@kogu.ee

Mida tähendab "ühisloome meetod"?

See on eestikeelne vaste inglisekeelsele mõistele crowd-sourcing ehk initsiatiiv, mille käigus kogutakse, süstematiseeritakse ja sünteesitakse rahva arvamusi ja ettepanekuid. Seda kasutati edukalt mõne aasta eest Islandi uue põhiseaduse koostamisel. Ehk et kui tavaliselt tulevad ideed ja ettepanekud seaduste muutmiseks valitsusest ja Riigikogust (põhiseaduse puhul ka presidendilt), siis seekord sõnastab rahvas need teemad ja viisid, kuidas tuleks seadusi muuta.

Kuidas tagatakse, et minu ettepanekust saab uus seadus?

Tegu on ühisloomega – seega võivad ettepanekud ühise arutelu käigus muutuda ja täieneda. Kui ettepanek läbib ekspertide analüüsi, avaliku arutelu ja jõuab ametliku ettepaneku kujul parlamenti, siis on see täiesti võimalik. Garantiid ei ole, sest seadusi menetleb ja jõustab Eestis Riigikogu. Kogu käimasolev protsess on suunatud sellele, et tuua parlamendiliikmed, Riigikogus esindatud erakonnad, eksperdid, kodanikud ja nende esindusorganisatsioonid kokku ning ühiselt töötada välja lahendused, kuidas praegust olukorda muuta. Sellist kindla sihi ja tähtajaga, kokku lepitud reeglite ja kõigi osalust eeldavat protsessi pole Eestis varem olnud.

Kuidas tagatakse protsessi läbipaistvus ja see, et tõesti iga ettepanekut kaalutakse?

Ühisloome protsess on avalik ja läbipaistev, kõik teemakohased ettepanekud lähevad arvesse ning nende menetlemist on võimalik jälgida ning ettepanekuid arutada.

Miks tuleb ettepaneku tegijal oma isik identifitseerida?

Seaduste loomine ja selleks ettepanekute tegemine on vastutusrikas töö ja vaba ühiskonna vaba inimese eesõigus, milles iga kodanik osaleb loomulikult oma õige nimega. Ühisloomekeskkonna juurde tuleb loodetavasti ka koht arvamuste vahetamiseks ning diskussioonis osalemine võiks toimuda veidi vabamas vormis. Kindlasti hakatakse modereerima nii ettepanekute kui arvamuste alajaotust, et hoida sellest keskkonnast eemal roppused ja sõim, samuti sihikindlad ja organiseeritud katsed arutelu teemat ja suunda muuta. Samuti tuleks püsida teemade piires. Madal palk ja kallis elekter on vaieldamatult olulised ja sadu tuhandeid Eesti elanikke puudutavad teemad. Aga kõnealuses keskkonnas hakkab jutt käima valimistest, erakondade elust ja nende rahastamisest ning teistest Eesti demokraatia tulevikku otseselt mõjutavatest asjadest.

Miks on vaja ehitada uut keskkonda, kui meil juba on Täna Otsustan Mina ehk TOM, osale.ee, Facebook ja kindlasti mõni veel?

On võimalik, et nimetatud keskkondi, nende osiseid või elemente ka kasutatakse. Erinevalt mainituist on loodaval ühisloomeplatvormil väga konkreetsed ajalised ja sisulised parameetrid. Tegevus on jaotatud juba alguses kindlateks etappideks ja valdkondadeks. Kui TOM ja osale.ee on nõ lahtise lõpuga platvormid, siis ühisloomeportaali laekuvate ettepanekute edasises menetlemises on juba praegu kokkulepe olemas.

Kas avalikke rahvakoosolekuid ka korraldatakse?

Jah, hetkel on töös idee, et süstematiseeritud ettepanekute, õigemini nende "kimpude" arutamiseks kutsutakse märtsikuus 2013 kokku üle-eestiline suur rahvakoosolek, mille osalejad

esindavad läbilõiget kogu ühiskonnast.

Kes on eksperdid, kes kokku kogutud ettepanekuid sorteerima hakkavad?

Kõigil Jääkeldri algatuse käivitajatel on õigus nimetada ettepanekuid sorteerima ja analüüsima inimesi, kellel on demokraatliku riigi pidamise, parteide töökorralduse ja riigivalitsemisega seotud teemadel praktilisi ja akadeemilisi kogemusi.

Kas Riigikogu on kohustatud rahva osalusel koostatud ettepanekutega arvestama?

Otsest kohustust ei ole, sest kehtivad seadused seda ette ei näe. Et aga parlamendis esindatud erakonnad ise ühisloomes osalevad ning on väljendanud ka valmisolekut kehtivaid seadusi muuta, siis võib vähemasti eeldada, et Riigikogu suhtub sellesse algatusse täie vastutustundega. Seda enam, et ka erakonnad ise on juba muudatuste väljatöötamisega algust teinud.